

Nr 230.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående rätt till pension för provinsialläkaren P. E. Ahlqvist; given Stockholms slott den 11 april 1913.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgiva,

att provinsialläkaren Pehr Elias Ahlqvist må — utan hinder av den i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension givna bestämmelsen, att för erhållande av pension erfordras att vid uppnående av pensionsåldern innehava minst tio tjänstår — kunna vid avgång från tjänsten efter uppnådda sextiotvå levnadsår förklaras berättigad att komma i åtnjutande av pension till avkortat belopp i förhållande till tjänstårens antal.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Axel Schotte

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 11 april 1913.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSSVÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

Enligt lagen den 22 juni 1911 om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension inträder rätt att komma i åtnjutande av hel pension för provinsialläkare vid 62 levnadsår och tjugu tjänstår.

Tjänst innehavare, som, då han är skyldig avgå från tjänsten, ej uppnått det för rätt till hel pension stadgade antal tjänstår, är vidare enligt 7 § i nämnda lag den 11 oktober 1907, därest tjänstårens antal icke understiger tio och under i övrigt angivna förutsättningar, berättigad erhålla pension till avkortat belopp i förhållande till det mindre antalet tjänstår. Tjänst innehavare, som vid uppnåendet av den för skyldighet att avgå ur tjänsten stadgade levnadsålder icke kan räkna tio tjänstår och alltså icke då är berättigad till erhållande av pension, må enligt sistnämnda lagrum icke heller sedermera komma i åtnjutande av sådan, även om han tillåtes kvarstå i tjänsten efter nämnda levnadsålders inträde.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu provinsialläkaren Pehr Elias Ahlqvist anför, att han, som vore född den 5 juni 1851, den 23 juni 1905 utnämns till provinsialläkare i Wisnums distrikt och den 11 mars 1909 transporterats till samma tjänst i Söderhamns distrikt, vilken tjänst han ännu innehade. Då Ahlqvist den 5 juni 1913 vid fyllda 62 år vore skyldig att avgå ur tjänsten, skulle han alltså icke äga rätt till någon slags pension, enär hans tjänstetid såsom provinsialläkare vid den tidpunkten icke komme att belöpa sig till mera än 7 år, 11 månader och 19 dagar.

Beträffande sin tidigare verksamhet har Ahlqvist meddelat, att han vid tiden för sin utnämning till provinsialläkare tjänstgjort, dels såsom stadsläkare under 3 månader och 27 dagar, och dels såsom extra provinsialläkare under 14 år, 6 månader och 16 dagar.

Tillika har Ahlqvist erinrat därom, att han under de 14 1/2 år, han arbetat såsom extra provinsialläkare, på tjänstemannaansvar i allt fullgjort en ordinarie provinsialläkares åligganden, därvid underkastande sig samma bestämmelser med avseende på taxa m. m., som givits för ordinarie provinsialläkare, äfvensom att han under de nära åtta åren såsom provinsialläkare av sina löneförmåner måst avstå avsevärda belopp till pensioner.

Slutligen har Ahlqvist framhållit, att han, om han ej hade uppgivit sin visserligen högst ansträngande, men på det hela taget goda anställning såsom extra provinsialläkare, icke blott kunnat få kvarstå i tjänsten till fyllda 65 år, utan även enligt kungl. kungörelsen den 30 december 1911 vid avgången därifrån kommit i åtnjutande av pension. Genom sin befordran till ordinarie tjänsteman hade Ahlqvist sålunda i själva verket kommit i en vida sämre ställning än den han ägt såsom extra tjänsteman.

Med åberopande härav har Ahlqvist anhållit, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till Riksdagen göra framställning därom, att det måtte medgivas Ahlqvist antingen att få i pensionshänseende räkna sig till godo 5 år av sin föregående tjänstgöring såsom extra provinsialläkare, eller ock att i likhet med förste provinsialläkare få kvarstå i tjänsten med räknande av pensionsår till fyllda 65 levnadsår.

Till följd av nådig remiss har medicinalstyrelsen den 12 februari 1913 avgivit utlåtande i ärendet. Medicinalstyrelsen framhåller, att skyldigheten för Ahlqvist att vid uppnådda 62 år avgå från sin provinsialläkarbefattning utan att vid avgången kunna erhålla någon pension måste vara så mycket kännbarare, som Ahlqvist, vilken före befordran till provinsialläkare varit anställd såsom extra provinsialläkare,

därest han kvarstått i sådan egenskap, jämlikt Kungl. kungörelsen den 30 december 1911 angående rätt till pension för vissa extra provinsialläkare numera skulle varit berättigad att vid fyllda 65 år erhålla årlig pension av statsmedel på 1,500 kronor; och då landstinget möjligen kunde förväntas lämna enahanda pensionsbidrag som staten, kunde han hoppats uppnå en pension å 3,000 kronor om året.

Då Ahlqvist genom ett till medicinalstyrelsen inkommet, utlåtandet bifogat läkarbetyg styrkt sig äga förmåga att fortfarande på fullt tillfredsställande sätt sköta sin befattning, anser medicinalstyrelsen det utan tvivel jämlikt 6 § b) i 1907 års pensionslag kunna ifrågasättas, att han genom medgivande av Kungl. Maj:t finge ännu någon tid kvarstå i tjänsten, så länge han prövades kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna. Medicinalstyrelsen påpekar emellertid tillika, att Ahlqvist, även om han erhöle tillstånd att kvarstå i tjänsten efter 62 års ålder, ändock icke skulle kunna uppnå pension, enär han, såsom ovan angivits, enligt 7 § i pensionslagen icke finge tillgodoräkna sig pensionsår för den tid, han tjänstgjort efter fyllda 62 år.

Förvisso, säger medicinalstyrelsen vidare, föreligger här ett behjärtansvärt missförhållande, för vars avhjälpande genom statsmakternas bistånd billighetsskäl tala. Det ligger då närmast att tänka sig, det Ahlqvist skulle erhålla enahanda rätt, som, enligt vad förut sagts, tillkommer vissa extra provinsialläkare, det vill säga att vid avgång från tjänsten vid 65 år av statsmedel erhålla en pension å 1,500 kronor om året. Men då för Ahlqvist såsom provinsialläkare något bidrag av landsting icke skulle kunna ifrågasättas, skulle ingen förhoppning finnas om högre pension än det nämnda beloppet, vilket måste anses för litet. Då Ahlqvist utom sin föregångna långvariga extra provinsialläkartjänstgöring i allt fall vid uppnådda 65 år skulle hava tjänstgjort under en avsevärt lång tid såsom provinsialläkare, synes det medicinalstyrelsen icke vara obilligt, om han, som under ett övergångsskede i tillämpning av gamla och nya pensionsbestämmelser utan egen förskyllan hårt drabbades av de förändrade bestämmelserna, vid nämnda tid av staten erhöle en något högre pension än motsvarande extra provinsialläkares. Beräknas pensionen efter den tid, han vid 65 års ålder tjänstgjort såsom provinsialläkare, skulle enligt medicinalstyrelsens uppgift beloppet uppgå till i runt tal 2,200 kronor om året.

På grund av vad sålunda anförts har medicinalstyrelsen hemställt, dels att Kungl. Maj:t täcktes medgiva Ahlqvist att kvarstå i tjänsten, till dess han fyllt 65 år, dels ock att Kungl. Maj:t täcktes avlåta proposition till Riksdagen, det Riksdagen måtte bevilja provinsialläkaren Ahlqvist efter avskedstagandet vid uppnådda 65 år en årlig pension av statsmedel till belopp av 2,200 kronor.

Vidare har statskontoret den 15 mars 1913 inkommit med infortrat Statskontoret.
utlåtande. Statskontoret har därvid anfört, att det synnerligen ogynnsamma läge, vari sökanden i pensionshänseende befinner sig, utslutande synes vara att tillskriva de övergångsförhållanden, som inträtt, efter det pensionslagens strängare bestämmelser om avgångsskyldighet m. m. tillkommit och innan ännu extra provinsialläkarnas pensionskassa varit i verksamhet så länge, att provinsialläkare, som i egenkap av extra provinsialläkare blivit delaktig i kassan, därifrån kan undfå pension. Här föreligger alltså ett av övergångsförhållanden framkallat undantagsfall, vilket statskontoret i likhet med medicinalstyrelsen anser böra billigtvis föranleda ett ingripande till förmån för sökanden.

Medicinalstyrelsen har tänkt sig, att detta skulle ske på det sätt, att Kungl. Maj:t skulle medgiva sökanden rätt att i tjänsten kvarstå, till dess han fyllt 65 år, och att hos Riksdagen skulle utverkas pension åt honom att efter avsked vid nämnda ålder utgå med 2,200 kronor, vilket belopp ansågs motsvara den avkortade pension, som enligt därom gällande bestämmelser skulle tillkommit honom i förhållande till tjänstarens antal vid avgången. Statskontoret anser det emellertid därvid kunna erinras, att det med hänsyn till läkarvården i sökandens distrikt kan vara betänkligt att med ens medgiva sökanden tillstånd att i tjänsten kvarstå hela tre år ävensom att, därest man såsom statskontoret anser, att pension bör sökanden beredas, även om han icke blir i stånd att i tjänsten kvarstå intill fyllda 65 år, det av medicinalstyrelsen i fråga om pensionen uppställda villkor bör bortfalla. Statskontoret framhåller vidare, att medicinalstyrelsen vid beräkning av pensionsbeloppet torde hava förbiset, att sökanden, även om han erhåller tillstånd att i tjänsten kvarstå och därigenom kommer att uppnå den tid, som för andra ålderstillägget är föreskriven, likväl enligt gällande avlöningsvillkor icke kan komma i åtnjutande av detsamma efter uppnådd pensionsålder. Vid uppnådda 65 år skulle sökandens pensionsunderlag därför utgöra lönen 3,000 kronor jämte första ålderstillägget 500 kronor, eller sammanlagt 3,500 kronor, och pensionen, om rätt därtill förelegat, uppgå till 1,925 kronor.

Statskontoret har hemställt, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgiva, att, utan hinder av bestämmelsen i pensionslagen därom, att för erhållande av pension erfordras att vid uppnående av pensionsåldern innehava minst 10 tjänstår, sökanden må kunna vid avgång efter 62 års ålder förklaras berättigad att komma i åtnjutande av pension till avkortat belopp i förhållande till tjänstarens antal.

Såsom av handlingarna framgår är Ahlqvist, på grund av sin jämförelsevis sena befordran till provinsialläkare och den nya pensionslagens

strängare bestämmelser om skyldighet att avgå från tjänsten, vid sitt inträde i pensionsåldern i avsaknad av rätt till pension. Då sammanstötande omständigheter sålunda satt honom i en ställning i pensions-hänseende, som är ogynnsammare, än om han kvarstått såsom extra provinsialläkare, anser jag, i likhet med de hörda myndigheterna, starka billighetsskäl tala för den gjorda framställningen.

Beträffande sättet för beredande av pension åt Ahlqvist delar jag statskontorets uppfattning, att rätt till pension ej bör fästas vid tjänstgöring till fyllda sextiofem år, då omständigheter ju kunna inträffa, som påkalla en tidigare avgång ur tjänsten. Pensionsbeloppet torde vidare böra bestämmas i enlighet med statskontorets förslag, enligt vilket Ahlqvists pension, om han kan kvarstå i tjänst till uppnådda sextiofem år, skulle uppgå till 1,925 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgiva,

att provinsialläkaren Pehr Elias Ahlqvist må — utan hinder av den i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension givna bestämmelsen, att för erhållande av pension erfordras att vid uppnående av pensionsåldern innehava minst tio tjänstår — kunna vid avgång från tjänsten efter uppnådda sextiotvå levnadsår förklaras berättigad att komma i åtnjutande av pension till avkortat belopp i förhållande till tjänstårens antal.

Vad föredragande departementschefen sålunda tillstyrkt behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på hemställan av statsrådets övriga ledamöter, bifalla; och skulle proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, avlåtas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Carl G. Edman.